

Budapest középiskolái

Irtá: Váry Rezső

A minap jelent meg *Pintér Jenő* dr. budapesti főigazgató összefoglaló értesítője, melyben részletesen és tanulságosan csoportosítja Budapest középiskoláinak legutóbbi évéből a legfontosabb és legjellemzőbb jelenségeket. Pontos statisztikai kimutatásokat is közöl, melyek közül némelyik szenzáció erejével hat az olvasóra. Megvilágít olyan állapotokat, melyeket vagy el szeretnek halogatni vagy elferdítve mutatnak be a nagy nyilvánosság előtt.

Pintér Jenő dr. főigazgató már hatodik éve ad ki ilyen generális értesítőt a maga tankerületéről és azóta oly kitünő szolgálatakat tesz ez a könyv nemcsak hatóságoknak, hanem magánosoknak is, hogy évről-évre már kíváncsian várja a társadalom ezeket a narancssárgaszínű tartalmas füzeteket. Mikor az első ilyen értesítő megjelent, azt hittük, hogy a következő évben már az ország többi tankerületei is ki fognak adni ilyen összefoglaló értesítőket, mert mindenki meggyőződött arról, hogy az ország középiskoláinak állapotáról — világosabban szólva: ifjúságunk kulturájáról — megbízható, könnyen áttekinthető képet alkotni csakis ilyen összefoglaló értesítők alapján lehet. De csalódtunk. A vidéki tankerületek még most se adnak ki ilyen tájékoztató füzeteket és senkise tudja, hogy miért nem? Mert ha már Budapest középiskoláinak élete is oly sok tanulságos, kulturhistóriai tekintetben oly értékes adatot szolgáltat nemcsak a tudós, a politikus, a szociológus — hanem a művelt társadalom számára is: mennyivel számosabb és súlyosabb adatot nyújthatna az ország összes középiskoláinak mozgalmas élete!? Sőt tovább megyünk. Szükségesnek tartjuk, hogy a kultuskormány maga is évente szerkesszen és adjon közre egy összefoglaló értesítőt az ország valamennyi középiskolájáról, hadd olvashassa mindenki — politikus, szociológus, nemzetgazdász, pénzügyi szakember, katona, tudós és laikus, mert ezeket nagyon is kell hogy érdekelje: hányadán állunk iskolai kultúra terén, mi a hiány, mi a tennivaló, hol a hiba és hogyan lehetne mindezekben segíteni? Mert végeredményben az a legéletbevágóbb kérdés: milyen a magyar ifjúság kulturája? Ettől függ a magyar jövő! És ha ez nincsen erősen megalapozva minél gazdagabb kulturájú ifjúság nevelése által, akkor ugyan mire való a politika, a gazdaság, a tudomány szép hazánkban? Tehát nemcsak illik, hanem *kell* tudnunk, milyenek hazánk iskolái, a melyekben nevelik, tanítják a magyar ifjúságot, előkészítik a magyar jövőt.

Pintér Jenő dr. főigazgató értesítője kitűnő utmutató arra nézve, hogyan kell egy országos összefoglaló értesítőt megszerkeszteni. Ismételten hangsúlyozzuk, nagyon szükségesnek tartjuk egy ilyen könyvnek összeállítását és évről-évre megújított kiadását, mert csak így lehet ellenőrizni, előbbre megyünk-e, halad-e a magyar ifjúság kultúrája, épül-e a magyar jövő?!?

Nem rajtunk múlik tehát, hogy ez idén is csak a budapesti középiskolák elmúlt évének eseményeiről és jelenségeiről tájékozathatjuk a közönséget.

A budapesti főigazgató — mint jelentésében írja — még mindig nincsen megelégedve a középiskolák teljesítményével. De ennek nem a tanulók, még kevésbé a tanárok az okai, hanem: az állam szegénysége. A leglelkesebb buzgalom és legalaposabb képzettség is bémúlt erővel bír csak dolgozni akkor, ha az állam nem képes az iskola épületét kellő karban tartani, a könyvtárakat és szertárakat a legszükségesebb taneszközökkel ellátni és ha az iskolák oly zúsfoltak, hogy egy-egy osztályban 60 tanuló szorong!

Az elmúlt iskolai évben három reform lépett életbe — nem éppen a legszerencsésebb időben. Szegény állam, szegény társadalom nem bírja el a reformokat, mert ezek sok energiát és pénzt emésztenek föl.

Igy a főlvételi vizsgálatok megszüntetése ismét túlzufolttságot idézett elő. Természetes, hogy a több tanuló számára több tanár és több osztály kellene. De ehhez nincsen az államnak pénze. Sőt ellenkezően: a tanárok létszámát B-listával folyton apasztják, iskolát pedig nemcsak hogy nem építenek újat, de a meglévőket se bírják tatarozni.

A második reform az új középiskolai törvény, mely a középiskolák három új típusát léptette életbe: a latin-görögnyelves gimnáziumot, a latinnyelves reálgimnáziumot és a csak modern nyelves reáliskolát. Ez a reform is koraszülött volt. Ugyanis a latinnyelves reálgimnáziumban a német nyelven kívül ezentul az angol, francia vagy olasz nyelvet kell tanítani. De kellőzámú tanár nincs. Ezeknek képzése pedig időbe és pénzbe kerül. Legalább négy évig tehát ez a reform is csak kísérletezés inkább, mint teljes valóság.

A harmadik reformot már megkezdésekor nagy idegenkedéssel fogadta a középiskolák, a szegényosztály és a tanárság. A tanításnak a téli hónapokban reggel 9 órakor kezdése ugyanis csupán az előkelő és gazdag társadalom kényelmét szolgálja. Mivel a tanulók 99 százaléka nem az előkelők vagy gazdagok gyermekeiből teik ki, tehát az ő érdekük nem lehet irányadó.

Ez általános megjegyzések után közöljük **Pintér Jenő** dr. főigazgató jelentéséből a legbeszédesebb statisztikai adatokat.

Budapestnek összesen 37 középiskolája van. Ezekből 4 gimnázium, 14 reálgimnázium, 6 reáliskola, 10 leánygimnázium és 3 felsőleányiskola.

Az iskolák száma elég, de az iskolaépületek nem képesek befogadni a tanulókat, mert az épületek általában szűkek. Mulhatalanul szükséges tehát, hogy a meglévő iskolákat új emeletekkel vagy toldásokkal bővítsék.

A 37 középiskola közül állami: 18, római katolikus 7, izraelita 2, községi 6, egyesületi 1, magán 3. **Érdekes, hogy az állam után a római katolikus egyház tart fenn legtöbb középiskolát, többet, mint maga a főváros.**

A budapesti középiskolák összes tanulóinak száma az elmúlt évben a magántanulókon kívül 17.826 volt. Ezekből

római katolikus:	9547
görög-katolikus:	121
református:	1468
evangelikus:	900
görög-keleti:	33
unitárius:	72
baptista:	11
izraelita:	5674

Tehát Budapest középiskolai tanulói-nak harmadrésze izraelita! (Vajjon az iskolák fentartásához járulnak-e ekkora arányban?)

A tanulók erkölcsi magaviselete és tanulmányi előmenetele elég jó volt. A 17.826 tanuló közül magaviseletből csak 2 kapott rossz jegyet, 368 tűrhető-t, a többi jó-t vagy éppen példás-at. A tanulókból összesen 666 bukkott osztályismétlésre, ezekkel szemben 6083-an voltak jeles- és jórendűek.

A budapesti középiskolák egészségi állapota a múltévihez képest feltűnően javult, aminek bizonyossága az, hogy egy tanulóra átlag 48 mulasztott óra esik. **A tanulók általános szegénységére azonban szomorú fényt vet az a tény, hogy csak 12.537 tanuló fizetett teljes tandíját.** El lehet mondani, hogy a magyar állam 50 százalék erejéig ingyenes tanítást nyújt a középiskolákban. Ez sehol sincs így Nyugat-Európában, még azokban az államokban sem, ahol szocialista kormányok vannak uralmon.

Az egész füzet leggyászosabb száma: 236. Ez a szám azt mondja, hogy a megszállott területekről ennyi tanuló volt kénytelen Budapestre jönni, hogy tanulmányait magyarul folytathassa. Ez a szám azonban azt is panaszolja, hogy csak ennyi volt olyan anyagi helyzetben, hogy Budapestre jöhetett. De mi van a többi magyar diákkal? Föltétlenül tudnunk kellene, hány menekült tanuló jár csonk hazánk középiskoláiban, nemesak a fővárosban, hanem a vidéken is. Ez a szám sokat beszélné a magyar ifjúság sorsáról a megszállott országrészekben.

Budapest 37 középiskolájában 760 tanár működik. Ezek közül

római katolikus:	528
görög katolikus:	6
evangelikus:	59
református:	95
unitárius:	3
izraelita:	69

Kor szerint a 760 tanár és igazgató közül 30 évnél fiatalabb: 47, 30—60 éves 68; és 60 évnél idősebb 30. A 60 évnél fiatalabb tanárokat és igazgatókat nem kellene iskolai munkával terhelni, mert a tanításhoz erős idegrendszer, egészséges szervezet és üde, friss lélek szükséges. Melyik 60 éves tanár dicsékedhetik ezekkel?

A budapesti középiskolák tanárai a köteles hivatalos munkán kívül jelentős munkásságot fejtenek ki tudományos és szépirodalmi téren. A 760 tanár közül ismertnevű tudományos író 59, szépiró 23 van. A Magyar Tudományos Akadémia és Szent István Akadémia tagjai között 12-en, a Kisfaludy- és Petőfi Társaságban 6-an szerepelnek.

A sok fontos és érdekes adat mellett azonban nem talláttuk meg a füzetben annak kimutatását, hogy a B-lista és a szolgálati idő kitöltése folytán hány tanár távozott az iskolákból? Továbbá érdekes volna tudni azt is, hogy évente hány kiegészített tanár kerül ki az egyetemekről és vajjon biztosítva van-e a kellő utánpótlás?

Az összefoglaló értesítő végén **Pintér Jenő** dr. főigazgató a budapesti középiskolák testneveléséről számol be. Ami ezen a téren néhány év óta történt, az valóban meglepő. El kell ismernünk, hogy immár a mult minden mulasztása pótolva van. Az ország valamennyi középiskolájában szakszerű sportköröket állítottak föl és ezek a KISOSZ-ban (Középiskolai Ifjúsági Sportkörök Országos Szövetsége) vannak egyesítve. Ennek a 250 ifjúsági sportkörből álló óriási szervezetnek élén **Krompáczky** Miksa tankerületi főigazgató áll kormánybiztosi hatáskörrel és hogy a középiskolai sport és atlétika ma oly magas színvonalra fejlődött, főleg neki és lelkes munkatársainak köszönhető, kik közül különösen **Sulyok** János ügyvezető igazgató szerzett nagy érdemeket. Hogy mily eleven, valóban testnevelő munka folyik ma a középiskolai sportkörökben, annak illusztrálására elég egyszerűen felsorolnunk, hogy a középiskolai tanulóifjúságot ma külön szakosztályokban szakképzett testnevelő tanárok vezetése alatt: az atlétikában, birkózásban, játékokban (főleg futball), tornában, uszában és vívásban gyakorolják. Ezekben kívül vannak még turisztikai, kerékpár-, ló- és jég sport, tenisz és hockey-szakosztályok.

Ezenkívül még sok érdekes és fontos dolgot lehet megtudni **Pintér Jenő** dr. valóban tartalmas könyvéből, melyet a művelt társadalom figyelmébe ajánlunk. A könyv a budapesti főigazgatóság irodájában (I. Atilla-u. 1.) kapható.